

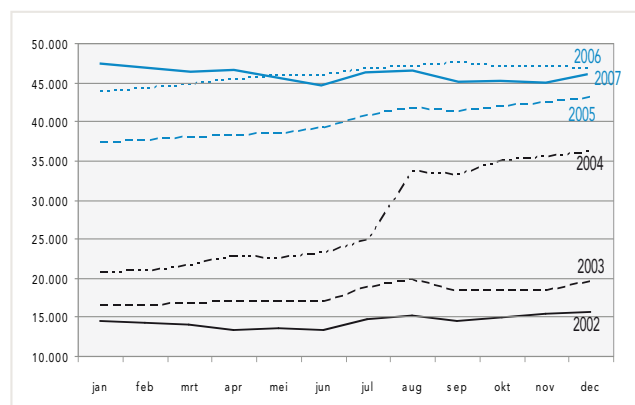
Een grijzere groepsfoto

Goed nieuws. Sinds halfweg 2007 ligt het aantal niet-werkende werkzoekenden (nwwz) ook bij de oudere leeftijdsgroepen lager dan een jaar voordien. Het totale aantal werkzoekenden vertoont al langer een dalende lijn, de aanvang van deze trend dateert van oktober 2005. Maar het aantal vijftigplussers groeide eerst ongestoord verder. De aanhoudende stijging van het aantal ouderen bij de nwwz heeft de leeftijdsstructuur van de Vlaamse werkloosheid grondig dooreen geschud. In 2002 maakten de vijftigplussers net geen 8% van de werkzoekenden uit, in 2007 is meer dan een kwart van de werkzoekenden ouder dan vijftig. Ook bij de werkzoekenden wordt de groepsfoto grijzer...

Activerend tellen

In 2007 waren er gemiddeld 45.600 vijftigplussers als nwwz ingeschreven bij de VDAB. Dat zijn er heel wat meer dan in 2002, toen de VDAB gemiddeld 14.300 vijftigplussers onder de werkzoekenden telde (figuur 1). De evolutie van het aantal oudere nwwz cumuleert meerdere bewegingen en valt dus niet eenvoudig te interpreteren. De Vlaamse leeftijdspiramide vergrijsd en dus neemt ook het aantal ouderen bij de werkzoekenden toe. Deels in het licht van deze demografische ontwikkeling werd activering het sleutelwoord in het arbeidsmarktbeleid. Niet enkel worden ouderen aangespoord om langer aan de slag te blijven, de werkzoekenden en bruggepensioneerden onder hen ontbreken ook al maar minder in de werkloosheidscijfers. Bij de zoektocht naar werk speelt leeftijd evenwel in het nadeel van de vijftigplussers, die moeten opboksen tegen jongere werkzoekenden. Vaak kunnen de ouderen een jarenlange ervaring en sterke verworven competenties voorleggen, maar het kostenplaatje doet de keuze nog al te vaak overhellen in de richting van een jongere kandidaat. Nochtans hebben ondernemingen die een vijftigplusser aanwerven recht op een Vlaamse tewerkstellingspremie 50+. De moeilijkheden om nog een job te vinden, zijn bovendien allerm minst bevorderlijk voor de motivatie van de oudere werkzoekenden. Zo'n negatieve spiraal van afwijzingen en demotivatie is nefast voor de kans op succes.

Figuur 1: Evolutie van het aantal werkzoekenden ouder dan 50 jaar (2002-2007)

Bron: VDAB Arvastat

Al in 2002 herzag de federale regering de vrijstellingen voor oudere werkzoekenden. Kregen werkzoekenden ouder dan 50 jaar vroeger vlot het statuut van niet-werkzoekende werkloze, sinds juli 2002 moeten ze tot hun 58ste ingeschreven blijven als werkzoekende. Door overgangsmaatregelen, waarbij reeds vrijgestelde werkzoekenden hun vrijstelling mogen behouden, verhoogt de maatregel de werkloosheidscijfers slechts met mondjesmaat. Het effect blijft wel nog duren tot juni 2010, wanneer de cohorte vijftigjarigen uit 2002 de leeftijd van 58 jaar heeft bereikt.

De meest opvallende verandering werd in augustus 2004 doorgevoerd, toen meer dan 8.000 werkzoekenden met mini-vrijstelling opnieuw in de VDAB-werkloosheidscijfers werden opgenomen. Deze werkzoekenden, allen tussen 50 en 57 jaar, moesten ingeschreven en beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt maar waren vrijgesteld van de toenmalige stempelcontrole. Enkele maanden later, in oktober 2004, moesten ook de voorheen vrijgestelde PWA'ers¹ opnieuw beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Hun herinschrijving bij de VDAB leidde tot zo'n 10.000 extra werkzoekenden, vooral veertigers en in hoofdzaak vrouwen. Voor velen onder hen is het niet eenvoudig om terug aansluiting te vinden bij de reguliere arbeidsmarkt en dreigt langdurige werkloosheid. Maand na maand stroomt een aantal van deze ex-PWA'ers door naar de kansengroep van de vijftigplussers.²

¹ Binnen het PWA-stelsel was het voor langdurig werkzoekenden toegelaten om activiteiten uit te oefenen die door hun aard of occasioneel karakter niet uitgevoerd worden in het gewone arbeidscircuit.

² Hierdoor zien we een (lichte) toename van het aandeel vrouwen bij vijftigplussers, van 54% in september 2004 tot 56% in december 2007.

Ook het Generatiepact bracht wijzigingen met zich mee. Vanaf 1 januari 2007 moeten bruggepensioneerden tot 58 jaar beschikbaar blijven en dus ingeschreven zijn als werkzoekende. Sinds 1 januari 2008 is de leeftijdsgrens zelfs opgetrokken tot 60 jaar. De beschikbaarheidsvereiste geldt enkel voor personen die na deze datum op brugpensioen gaan. Van een schokeffect op de cijfers is dus geen sprake, hoogstens is er een temperend effect op de ingezette neerwaartse trend.

Uitstroom naar werk

Dat een oudere leeftijd in het nadeel speelt van de werkzoekende, hoeft geen betoog. Tabel 1 bekijkt de cohorte nieuw-ingeschreven werkzoekenden uit januari 2006 en toont in welke mate deze aan het werk is in december 2006.³ Van alle vijftigplussers die zich in januari 2006 inschreven, was in december 2006 net geen 35% aan het werk. Bij de 25-49-jarigen loopt het aandeel werkenden op tot bijna de helft. Deze kloof tussen oud en jong laat zich bij alle persoonskenmerken zien: man of vrouw, laag-, midden- of hooggeschoold, al dan niet allochtoon of arbeidsgehandicapt.

Toch springen, ook bij de vijftigplussers, de kansengroepen meteen in het oog. Ze vinden moeilijker aansluiting bij het werkende segment van de arbeidsmarkt. Van de in januari 2006 ingeschreven oudere allochtonen en arbeidsgehandicapten is amper een vierde voor het jaareinde aan het werk. De niet-allochtonen en niet-arbeidsgehandicapten in deze leeftijdsgroep hebben 35% kans op doorstroom naar werk.

Tabel 1: Uitstroom naar werk in december 2006 van de in januari 2006 nieuw-ingeschreven werkzoekenden

	Vijftigplussers	25-49-jarigen
	(%)	(%)
Totaal	34,9	49,2
Vrouwen	33,0	46,7
Mannen	36,7	52,1
Laaggeschoold	34,0	45,4
Middengeschoold	34,0	50,3
Hooggeschoolden	40,2	55,2
Allochtonen	27,8	38,5
Niet-allochtonen	35,4	51,5
Arbeidsgehandicapten	25,6	36,7
Niet-arbeidsgehandicapten	35,4	49,8

Bron: VDAB

Naar opleidingsniveau is het verschil niet steeds zo uitgesproken als verwacht. Van de laaggeschoolde ouderen die zich in januari 2006 als werkzoekende inschreven bij de VDAB, is 34% in december 2006 aan de slag. Oudere werkzoekenden die wel minstens een diploma secundair onderwijs kunnen voorleggen, presteren niet beter: ook hier ligt de uitstroom naar werk op 34%. Bij de 25-49-jarigen verhoogt zo'n diploma nochtans wel duidelijk de kans op werk. Allicht maakt de opgedane ervaring het gebrek aan een diploma secundair onderwijs bij oudere laaggeschoolden minder relevant.

Actief 50+

Sinds 2002 is het aantal werkzoekenden ouder dan 50 jaar zeer sterk toegenomen. Naast de demografische factor is er het activerend arbeidsmarktbeleid dat komaf maakt met de gewoonte uit het verleden om werkzoekenden vanaf een bepaalde leeftijd af te schrijven voor de arbeidsmarkt. Vanuit deze nuance is de stijging van het aantal werkzoekende vijftigplussers niet eens zo'n slechte evolutie. Het duidelijke kansenprofiel van deze leeftijdsgroep en de gevoelig lagere uitstroom naar werk toont evenwel dat de opname in de werkloosheidsstatistiek niet volstaat om oudere werkzoekenden naar werk te leiden. Daarom zette de VDAB de 'Actief 50+'-werking op poten, die helemaal is afgestemd op arbeidsmarktbegeleiding van deze specifieke kansengroep. In deze eerste fase werkt Actief 50+ nog in sterke mate op vrijwillige basis. Een systematische begeleiding van de vijftigplussers kan allicht mee een antwoord bieden op de heersende krapte op de arbeidsmarkt.

Meer informatie:

VDAB, Studiedienst,
Keizerslaan 11, 1000 Brussel
Tel. 02 506 15 88
Gsm 0499 54 16 74
E-mail: studiedienst@vdab.be
www.vdab.be/trends/ontcijfert/

³ De tabel bekijkt alle personen die zich in de loop van januari 2006 als werkzoekende inschreven, voorheen langer dan 3 maand niet bij de VDAB waren ingeschreven én op 31 januari 2006 nog steeds werkzoekend waren.